

www.fmsf.nu

www.stoppastorebror.nu

5. Hur stoppar vi storebror?

Som alltid när det handlar om enskilda människors möjligheter att förändra eller sätta sig upp emot vad staten har föresatt sig att göra, är utsikterna begränsade. Detta får man inte låta sig själv bli nedslagen av. Det finns sätt att göra sin röst hörd, att sända en signal, eller åtminstone sända ett nålstick av obehag mot Storebror. Det har, även om det är sällsynt, hänt att staten har lyssnat på vad enskilda människor haft att säga.

För att bäst lyckas med att få beslutsfattarna att lyssna krävs emellertid att aktionen samordnas. Därför vill vi uppmana var och en som tar del av denna rapport att använda varje till buds stående kanal för kommunikation med makten. Skriv insändare och debattartiklar, tala om att ni inte finner er i att kontrolleras! Kontakta myndigheter och makthavare direkt, skriv brev och e-brev till de som är remissinstanser och beslutsfattare! Skriv på de protestlistor som finns på hemsidan www.stoppastorebror.nu eller sprids i pappersform! Och om beslutet ändå fattas: när de vill att du skall uppge lägenhetsnummer eller personnummer – vägra i det längsta!

gemensamma så tydlig att t.o.m. staten förstår när den har gått för långt.

Men låter inte det här resonemanget som väl konspirationsteoretiskt? Låter vi inte paranoida? Kanske, kanske inte. Historien har i alla fall utvisat vart politik kan leda. Hur syften kan förvanskas, hur information kan missbrukas. Hade människorna tidigare protesterat mot överdriven statlig reglering i det forna Östtyskland eller Sovjetunionen, så kanske förtrycket aldrig hade gått så långt som det gjorde. Det finns ingen anledning att riskera detta, det finns ingen anledning att lita på staten – den har bedragit oss förr. Det finns istället all anledning att vara på sin vakt.

Vad skulle information om boyta, storlek på kök osv. kunna utnyttjas till egentligen? Mer än meningslös sociologisk eller socioekonomisk forskning? Jo – naturligtvis – normer! Skulle informationen ha något ur statens perspektiv motiverbart användningsområde så skulle det naturligtvis vara detta. Staten skulle kunna fastställa hur trångbodda somliga familjer är, respektive hur stor boyta andra har. Nästa steg förefaller vara en naturlig följd, nämligen att staten börjar bedriva fördelningspolitik, t.ex. genom att beskatta människor med en högre levnadsstandard hårdare. Om det är denna typ av centralplanering vi vill ha så kan vi med fördel sluta tänka själva med detsamma. Den som däremot vill fortsätta att tänka själv, som vill behålla sin myndighet och som vill leva sitt eget liv, bör snarast protestera mot detta planekonomiska förslag.

1. Förord

Förra gången det var Folk- och bostadsräkning förväntades medborgarna hjälpa staten genom att fylla i blanketter. Den gången delade Fria Moderata Studentförbundet ut tändstickor. Den här gången är det inte fullt lika enkelt. Genom anonyma system och krav på hyresvärdar att inrätta och inrapportera lägenhetsnummer på varje lägenhet förskjuts registreringen från ett tillfälle som för medborgarna är märkbart, till ett kontinuerligt informationssamlade som staten kan använda när det passar den. Även om det var lättare att synliggöra myndighetsmaskineriet förra gången finns inget skäl att förhålla sig passiv nu. I rapporten försöker vi tala något om riskerna med statlig informationsinhämtning. Men detta är bara en bisak. Det viktiga är istället att du som läser denna rapport protesterar med brev och e-brev, via hemsidor och namnlistor. Låt staten veta att du inte vill bli en siffra i statistiken!

Stockholm 2000-05-25

Fria Moderata Studentförbundet

2. Den kontrollerade människan

Staten brinner av en evig regleringsiver. Nu börjar det bli dags för nästa steg i riktning mot dystopierna i 1984 och Fahrenheit 451. I själva verket har uppmarschen redan påbörjats. 1995 fattade Riksdagen ett principbeslut om att registerbaserade folk- och bostadsräkningar (FoB) skall genomföras. Försöksverksamhet som har involverat kommuner, församlingar, Lantmäteriverket, Riksskatteverket, Statistiska Centralbyrån och Kommunförbundet, har genomförts i Gävle och i delar av Stockholm.

Att det offentliga tycker att det är angeläget att hålla koll på invånarna märker man i tonen på utvärderingen av provverksamheten som presenterades i 1998 års budgetproposition:

Resultatet från provverksamheten är positivt. Det visar att det genom Lantmäteriverkets uppbyggnad av lägenhetsregister, RSV:s komplettering av folkbokföringsadressen och kommunernas medverkan i uppläggningsen är möjligt för SCB att genomföra en första registerbaserad folk- och bostadsräkning under senare delen av år 2001. Enligt RRV och de medverkande myndigheterna finns dock viss osäkerhet i projektet vad gäller kostnader och tidsplan. Kostnaderna beräknas nu till ca 320 miljoner kronor, inklusive beräknad ersättning till kommunerna, vilket är 60 miljoner kronor mer än de ursprungligen uppskattade kostnaderna.

Staten ryggar alltså inte för omfattande kostnader för att kontrollera medborgarna. Vad som skiljer den nu föreslagna registerfolkräkningen är att den genomförs utan medborgarnas direkta medverkan. Genom att registrera lägenhetsnummer och upprätta förteckningar över dessa och över de som bor där behöver staten inte ens få in ett svar – uppgifterna har redan avkrävts utan redovisning av vad de skall användas till!

4. Folk- och bostadsräkningar är inte att leka med

Man kan fråga sig om det verkligen är så farligt om staten vill samla in lite uppgifter. Svaret måste bli ett klart ja. Staten finns till för att skydda oss och för att erbjuda oss medborgare service. Detta betalar vi för i form av skatt. Det är inte nog med att vi i Sverige betalar världens högsta skatter samtidigt som vi i många fall får en minst sagt undermålig service för pengarna – nu går staten också allt längre i att övervaka oss. Frågan i sig kan tyckas bagatellartad, men det är principen det handlar om. Tidigare exempel har visat hur den svenska staten för inte länge sedan behandlade informationen om befolkningsstammen. Vi får inte på något vis äventyra det vi har kvar av vår frihet och det gör vi om vi ger staten minsta chans att smyga sig in i våra privata sfärer. Vem vet vad nästa steg kan bli?

Vi har redan tillåtit staten att bli vår ekonomiska förvaltare. Skattetrycket har dubblats på bara några årtionden. Nu resonerar man inte längre i termer av att finansiera en subvention – istället är det en skattesänkning som måste finansieras. Detta resonemang innehåller en mycket tydlig underton om att våra pengar i första hand tillhör staten och i andra hand oss. Vi har endast rätt till det som blir över. Att ta tillbaka förvaltarskapet över ekonomin är ett projekt vi måste arbeta med, men eftersom det hunnit gå så långt kommer det bli mycket tidsödande och svårt. Den här gången, när det gäller förmyndarskapet, måste vi mota Olle i grind. För ger vi "Olle" lov att räkna våra kokplattor idag så kan vi ge oss katten på att han kommer att insistera på att få räkna våra samlag i morgon. Vi måste göra gränsen mellan den privata sfären och den

förutsättningar. Legitimiteten söktes i visionen om ett bättre och produktivare samhälle. Men det var tydligen inte ett samhälle för alla.

Gunnar Myrdal blev en ledande politisk kraft i Befolkningskommissionen, vars progressiva politiska ambitioner omfattade alla upptänkliga aspekter på ett växande statligt engagemang i vad som tidigare betraktats som medborgarnas privata angelägenheter. I rationalitetens namn blev barnafödande och sexualitet områden där staten skulle medverka aktivt så att kollektivets intressen inte ställdes åt sidan. Det politiserade samhället tog ifrån människorna deras integritet genom att vilja ge dem ett bättre liv. För att det politiskt eftersträvade samhället skulle kunna byggas krävdes ideologiskt motiverade utnyttjande av åtgärder som tjänade till att begränsa och bekämpa avvikande grupper. Befolkningskommissionens yttrande rörande politiskt lämpliga ingrepp är lika kategoriska som skrämmande:

”Utom beträffande sinnessjuka samt personer lidande av svårare sinnesslöhet (idioter och imbecilla) skulle sterilisering utan samtycke kunna tänkas medgiven beträffande personer, lidande av psykisk undermålighet som framträder i asociala egenskaper. Genom angivande härav skulle även vinnas att hithörande individers asociala läggning, som utgör ett i tillämpningen ytterst viktigt moment i varje indikation av detta slag och i praktiken ofta skulle vara utgångspunkten för steriliseringsärenden, uttryckligen framhävdes. En sådan utväg som nu antytts kunde visserligen antagas möta större svårigheter i formellt hänseende, men sådana svårigheter få givetvis icke vara avgörande.”³

Exemplen är många. Politiken och vetenskapen gick hand i hand och legitimerade varandras övergrepp med argument om skapandet av det goda samhället.

³ Statens Offentliga Utredningar 1936:46 s.32

I dagsläget används resultaten bland annat i länsplaneringsprogram, bostadsbyggnadsprogram, barnomsorgsplanering, och i statliga utredningar. Ytterligare ett användningsområde hos kommuner och centrala eller regionala myndigheter är att utnyttja FoB-statistiken vid olika typer av resursfördelningar. Folk- och bostadsräkningarna utgör också en källa för medicin- och samhällsforskning, speciellt inom befolknings-, bebyggelse- och näringsgeografi. En allt större betydelse har FoB-data också fått för näringslivets planering av produktion och marknadsföring. Det finns dock få gränser för vad resultaten kan tänkas användas till. Frågan är i grunden om vi litar på de statliga myndigheter som kontrollerar informationen.

I mars i år avlämnades betänkandet ”En ny FoB-lag” av Statistikregelgruppen. Betänkandet förordar att nästa undersökning skall genomföras 31 december 2005. Men det är i höst beslutet skall fattas: propositionen i ärendet planeras till oktober i år. Den möjlighet som står till buds för att slippa bli registrerad och kontrollerad av Storebror är alltså att låta beslutsfattarna redan nu få veta vad medborgarna tycker om statlig reglering och kontroll. När du är räknad är det redan försent...

3. Statlig informationshantering

När staten går ut och hämtar in information om medborgarna är det viktigt att se efter i vilket syfte det görs. Också metoden för informationsinhämtningen bör granskas kritiskt. Om den samlade informationen utgör politiskt beslutsunderlag så kommer resultaten av informationsinhämtningen att färga den politiska diskussionen och därmed forma de politiska besluten.

Exempel från framväxten av det svenska moderna samhället visar att rådande politisk ordning och tillfälligt förhärskande föreställningar kan legitimera integritetskränkande åtgärder och rena övergrepp och samtidigt vara helt legitima för sin samtid.

En biologisk politik

Skapandet av ett rasbiologiskt institut knutet till Uppsala universitet 1921 hade bred politisk uppslutning i Riksdagen.¹ Institutets syfte var att införskaffa information och kunskap rörande den svenska folkstammen och en av de svenska rasbiologernas huvuduppgifter var att agera folkbildare för att uppmärksamma medborgarna på rasblandningens faror för att undgå den förhärskande antagandet om kontraproduktiva individers dominans i det svenska samhället. Den politiska makten utnyttjade vetenskapen för att utföra omfattande undersökningar på minoriteter, värnpliktiga, mentalpatienter och kriminella. Det politiska målet var att föregripa ett föreställt degenereringshot.

¹ Riksdagsmotionen formulerades av Socialdemokraten Alfred Petré och Bondeförbundaren Nils Wohlin. Hjalmar Branting och Arvid Lindman undertecknade. Källa: Broberg, Gunnar *Statlig rasforskning* 1995 s. 10

Socialstatens skapare och bristen på opposition

Den svenska socialstatens skapare hade politiska visioner vilka baserades på ett kalkylerat samhälle. Genom att introducera en vetenskapligt motiverad politik så gavs den svenska radikalismen på 30- och 40-talen betydande legitimitet och kom att dominera den politiska offentliga debatten. De sociala ingenjörerna erbjöd mer än ideologisk diskussion om vilken politik som skulle föras i landet. De erbjöd en tydlig problemformulering med vetenskaplig förankring och utöver detta hade de färdiga politiska lösningar som innefattade hela samhällets konstruktion och alla dess medborgare.

”Den profylaktiska socialpolitikens direkta uppgift är att framskapa ett bättre människomaterial”²

Alva och Gunnar Myrdal exemplifierar väl tidsandan med sitt lika radikala som definitiva besked om politikens nya roll. Hårdhäntast resultat uppnåddes inom just socialpolitiken där tilltron till biologismen sjöd nytt liv i sekelskiftets diskussion om folkstammen och dess degenerering. Rasbiologiska institutet i Uppsala förlorade successivt frågan till en allt mer radikaliserad socialdemokrati, vars tro på den sociala ingenjörskonsten och politikens gränser sammanfaller i byggandet av ett modernt samhälle.

I makarna Myrdals nya konstruerade samhälle konstaterades medborgarna vara av skiftande kvalitet och behovet av att kartlägga människor som avvek från en politiskt fastställd norm blev därmed en naturlig konsekvens. Det ledde till en politik som medvetet åtskilt människor i kategorier på grund av vad statliga utredningar fastställde som goda och sämre egenskaper och

² Alva & Gunnar Myrdal *Kris i befolkningsfrågan* 1934 s. 205